

Workshop Phänomenologie w Kolonii

16 kwietnia 2010 roku w Archiwum Husserla przy Uniwersytecie w Kolonii odbyła się międzynarodowa konferencja *Workshop Phänomenologie*, której przedmiotem były współczesne interpretacje i możliwe wykorzystania fenomenologii Edmunda Husserla. Archiwum Husserla w Kolonii jest jednym z sześciu archiwów, w których przechowuje się manuskrypty badawcze niemieckiego filozofa, ale niewątpliwie wyróżnia się aktywnością redakcyjną i konferencyjną, ustępując pod tymi względami jedynie Archiwum Husserla w Lowanium. Archiwum w Kolonii, dzięki skupieniu myślicieli z całego świata, tworzy przestrzeń dla interesujących i owocnych dyskusji nad możliwymi zastosowaniami fenomenologii. Organizowane w Archiwum konferencje kilka razy w roku jasno wskazują na kierunki badawcze we współczesnej filozofii fenomenologicznej i w recepcji myśli Husserla, Schelera, Heideggera i innych fenomenologów. Nie inaczej było podczas konferencji 16 kwietnia, gdy liczne grono uczestników, z jednej strony, doświadczeni, z drugiej zaś, początkujący badacze filozofii fenomenologicznej, którzy zgromadzili się pomiędzy regałami archiwalnymi, mogli zapoznać się z referatami zarówno wytrawnych znawców myśli Husserla, jak i przedstawicieli młodego pokolenia fenomenologów.

Konferencję otworzył wykład Sebastiana Lufta (Marquette University), ucznia Klausu Helda, wydawcy trzydziestego czwartego tomu *Husserliana*, traktującego o teorii redukcji oraz autora wnikliwej pracy, opublikowanej w prestiżowej serii *Phaenomenologica*, na temat metodologicznych podstaw tak zwanej „fenomenologii fenomenologii”. Wykład zatytułowany *Dziedzina fenomenologii* stanowił próbę wyjaśnienia problemu, co to oznacza uchwytywać poziom transcendentalny, a zatem wykład traktował o fundamentalnej kwestii uzasadnienia podjęcia badań fenomenologicznych w ogóle. Punktem wyjścia referenta była przywołana przez Husserla w pismach o kryzysie nauk metafora „płaszczyzny” w kontekście opisu właściwego obszaru badań fenomenologicznych. Wykazując się dużą erudycją badawczą, śledząc zasoby prywatnej biblioteki Husserla, referent zrekonstruował genezę tej metafory, a mianowicie wywodzi się ona od zapomnianego dziś, dziewiętnastowiecznego fizyka, filozofa przyrody i mistyka, Gustava Theodora Fechnera (1801-1887). Ów myśliciel miał wykazywać, że pomimo braku postrzegania przez człowieka trzeciego wymiaru przestrzeni, nie oznacza to, iż wymiar ten nie istnieje. Analogiczna sytuacja, zdaniem Sebastiana Lufta, zachodzi w odniesieniu do transcendentalnego wymiaru badań fenomenologicznych; to, że na początku filozof nie dostrzega transcendentalnych warunków określających doświadczenie, nie oznacza

zarazem, że tego poziomu w ogóle nie ma. Wręcz przeciwnie. Fenomenolog, na co wskazywał w swoich pismach Husserl, wykształca metody, które pozwalają mu dostrzec ten poziom dzięki stawianiu specyficznych pytań. Właśnie pytania o warunki możliwości zakreslają całkowicie nowy, w stosunku do obszaru naturalistycznego, obszar badawczy. To interesujące ujęcie fenomenologii wzbudziło żywą dyskusję. Wskazywano między innymi na problem uzasadnienia tego, że uchwycony transcendentálny poziom jest ostatecznym poziomem.

Pozostałe referaty przedstawione na konferencji umiejscawiały fenomenologię Husserla w dyskusji z Heideggerem, w odniesieniu do problemu statusu etyki, ale także stawiały pytania epistemologiczne, pytania o status wiedzy i zasadność przeprowadzenia redukcji. Christian Ferencz-Flatz (Bukareszt/Kolonia) zwrócił uwagę na podobieństwo Husserlowskich *Ideii II* i Heideggerowskich *Problemów fenomenologii*. Zdaniem referenta, intuicje Husserla zastąpienia relacji przyczynowych motywacyjnymi i próby systematycznego ujęcia człowieka, który konstytuuje „siebie”, znajdują odzwierciedlenie w filozofii Heideggera w integralnym pojęciu „podmiotu” i w dynamicznym rozumieniu świata, w którym przebiega faktyczne życie człowieka. Również Virigine Palette (Fryburg/Paryż) postawiła pytanie o relację pomiędzy fenomenologią Husserla i koncepcją Heideggera w odniesieniu do pojęcia fenomenu. Referentka, stając na stanowisku hermeneutyki ontologicznej Heideggera, przedstawiła pytanie o zjawianie się tego, co się zjawia. Podstawowa różnica w podejściu obu fenomenologów do problemu fenomenu została rozpoznana w zastąpieniu przez Heideggera Husserlowskiego postulatu adekwacji myślenia i bytu, postulatem ujęcia relacji pomiędzy oboma elementami jako „współprzynależenia”.

Fabian A. Hernandez (Puerto Rico/Kolonia) z kolei tytułem referatu postawił problem: *Czy Husserl jest platonikiem?* Tytułowe pytanie referent odniósł do Husserla filozofii matematyki. Pozytywna odpowiedź na to pytanie, zdaniem referenta, może być poprawna o tyle, o ile ma się na uwadze wczesną filozofię Husserla, w której niemiecki filozof, odrzucając psychologizm, staje na stanowisku formalizmu i zarazem postuluje budowę nauki apriorycznej. Pozytywna odpowiedź staje się jednak dyskusyjna w kontekście późnej filozofii Husserla, gdy doświadczenie jest centralnym elementem konstytucji świata. Wykład wzbudził żywe i interesujące dyskusje na temat ujęcia bytów matematycznych, zwłaszcza w późnej filozofii Husserla, gdy, jak w *O pochodzeniu geometrii*, podkreśla się udział doświadczenia również w konstytucji tego, co aprioryczne. Inga Römer (Wuppertal), której monografia o rozumieniu czasu przez Husserla, Heideggera i Ricoeura zostanie wkrótce wydana w serii *Phaenomenologica*, wskazała na różnicę pomiędzy Kantowskim projektem etyki i propozycją Schelera. Kluczowe dla zrozumienia odejścia Schelera od formalizmu Kantowskiego, zdaniem referentki, jest pojęcie „przykładu” jako jednostkowego zachowania moralnego. Ina Marie Weber (Kolonia) w swoim wykładzie zwróciła uwagę na trudności związane z Husserlowskim pojęciem *epoché*; redukcja mianowicie ma zawsze zakładać świat doświadczenia jako współobecny

i niemożliwe wydaje się jego zawieszenie. Na zakończenie konferencji Aroun Iyer (Marquette University/Wuppertal) przedstawił ciekawą propozycję przededefiniowania Husserlowskiego pojęcia wiedzy z prawdziwego i uzasadnionego przekonania na akt absolutnej świadomości, który rozumie się jako treść intersubiektywnie nieredukowalną. Propozycja ta podczas dyskusji spotkała się z istotnym zarzutem rezygnacji z regulatywnej mocy wiedzy, która jest charakterystyczna dla podejścia klasycznego. Jak w ogóle można by rozpoznać, pytano, że cała wspólnota poznaje nieadekwatnie i buduje nieuzasadnioną wiedzę?

Językami konferencji były: niemiecki i angielski. Każdy referat wzbudzał szerokie i niezwykle inspirujące dyskusje. W dużej mierze było to możliwe dzięki wspólnym moderatorom konferencji, Dieterowi Lohmarowi, obecnemu dyrektorowi Archiwum Husserla w Kolonii i Jagnie Brudzińskiej.